

Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1997 - 1998 (*)

11 DECEMBER 1997

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van de wet van
17 december 1996 houdende tijdelijke
en gedeeltelijke uitvoering van
artikel 103 van de Grondwet**

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE
HERZIENING VAN DE GRONDWET EN DE
HERVORMING DER INSTELLINGEN (1)

UITGEBRACHT DOOR
DE HEER **GEERT VERSNICK**

(1) Samenstelling van de commissie
Voorzitter : mevrouw de T'Serclaes (N.)

A. — Vaste leden
C.V.P. HH. Leterme, Tant,
Vanpoucke,
Verherstraeten.
P.S. HH. Demotte, Giet,
Meureau.
V.L.D. HH. Dewael, Lano,
Versnick.
S.P. HH. Delathouwer,
Vanvelthoven.
P.R.L.- HH. Maingain,
F.D.F. Reynders.
P.S.C. Mevr. de T'Serclaes.
V.B. H. Lowie.

Agalev/H. Lozie.
Ecolo

C. — Niet-stemgerechtigd lid
V.U. H. Bourgeois

Zie:

- 1309 - 97 / 98:

- N° 1: Wetsvoorstel van mevrouw de T'Serclaes
- N° 2: Amendementen

(*) Vierde zitting van de 49de zittingsperiode

Chambre des Représentants de Belgique

SESSION ORDINAIRE 1997 - 1998 (*)

11 DÉCEMBRE 1997

PROPOSITION DE LOI

**modifiant la loi du 17 décembre 1996
portant exécution temporaire
et partielle de l'article 103
de la Constitution**

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION DE
RÉVISION DE LA CONSTITUTION ET
DE LA RÉFORME DES INSTITUTIONS (1)

PAR
M. **GEERT VERSNICK**

(1) Composition de la commission
Président : Mme de T'Serclaes (N.)

A. — Titulaires
C.V.P. MM. Leterme, Tant,
Vanpoucke,
Verherstraeten.
P.S. MM. Demotte, Giet,
Meureau.
V.L.D. MM. Dewael, Lano,
Versnick.
S.P. MM. Delathouwer,
Vanvelthoven.
P.R.L.- MM. Maingain,
F.D.F. Reynders.
P.S.C. Mme de T'Serclaes.
V.B. M. Lowie.

Agalev/M. Lozie.
Ecolo

C. — Membre sans voix délibérative
V.U. M. Bourgeois

Voir:

- 1309 - 97 / 98:

- N° 1: Proposition de loi de Mme de T'Serclaes
- N° 2: Amendements

(*) Quatrième session de la 49ème législature

DAMES EN HEREN,

Uw commissie heeft dit wetsvoorstel besproken tijdens haar vergadering van 9 december 1997.

I. INLEIDENDE UITEENZETTING VAN DE INDIENER VAN HET WETSVOORSTEL

Dit wetsvoorstel strekt ertoe de toepassing van de wet van 17 december 1996 houdende tijdelijke en gedeeltelijke uitvoering van artikel 103 van de Grondwet, zoals gewijzigd door de wet van 28 februari 1997, te verlengen. Naar luid van artikel 5 van die wet, blijft deze van kracht tot 1 januari 1998. Teneinde na die datum een rechtvacuüm te vermijden, wordt voorgesteld de toepassing van die wet met zes maanden te verlengen, dat wil zeggen tot 1 juli 1998.

II. ALGEMENE BESPREKING

Een lid stelt vast dat tijdens de bespreking van de tijdelijke wet werd beweerd dat dit de laatste tijdelijke wet was en dat snel werk zou worden gemaakt van een definitieve regeling. Nu blijkt evenwel het omgekeerde.

Voorts merkt hij op dat die tijdelijke wet in strijd is met het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden. Luidens het Verdrag mag de raadsheer-onderzoeker geen deel uitmaken van het in artikel 3 van de wet bedoelde college dat uitspraak doet over de dwangmaatregelen. Uiteindelijk erkent die tijdelijke wet de rechten van de burgerlijke partijen niet.

De rapporteur wijst erop dat ervoor moet worden gezorgd dat er geen enkel rechtvacuüm is tussen het einde van de toepassing van de tijdelijke wet en de goedkeuring van de nieuwe voorstellen die op dit ogenblik door de commissie worden besproken.

Een lid verwijst naar het probleem waarmee de jongste bijzondere commissie (artikel 103 van de Grondwet) te kampen heeft gehad op het stuk van het soort van dossier dat door de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie moet worden overgezonden naar de Kamer (Stuk nr. 1303/1). Dit probleem zou zijn beslag moeten krijgen in het Reglement van de Kamer.

Artikel 4, § 1, van de tijdelijke wet bepaalt het volgende :

«Wanneer het onderzoek is voltooid, zendt de in artikel 2, § 2, bedoelde raadsheer in het Hof van Cassatie zijn verslag naar de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie, die het, samen met zijn vordering, naar de Kamer van volksvertegenwoordigers verzendt.»

MESDAMES, MESSIEURS,

Votre commission a examiné cette proposition de loi au cours de sa réunion du 9 décembre 1997.

I. EXPOSÉ INTRODUCTIF DE L'AUTEUR DE LA PROPOSITION DE LOI

La présente proposition a pour but de proroger la loi du 17 décembre 1996 portant exécution temporaire et partielle de l'article 103 de la Constitution, telle que modifiée par la loi du 28 février 1997. En vertu de l'article 5 de cette loi, celle-ci reste en vigueur jusqu'au 1er janvier 1998. Pour éviter de se trouver devant un vide juridique après cette date, il est proposé de la proroger de six mois, c'est-à-dire jusqu'au 1er juillet 1998.

II. DISCUSSION

Un membre constate que lors de l'examen de la loi temporaire, il avait été affirmé que l'on se trouvait en présence de la dernière loi temporaire, un règlement définitif allant rapidement être élaboré. La réalité montre aujourd'hui l'inverse.

Il remarque par ailleurs, que cette loi temporaire est contraire à la Convention européenne de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales. Selon la Convention, le conseiller instructeur ne peut faire partie du collège qui statue sur les mesures de contrainte, tel que prévu à l'article 3 de la loi. Cette loi temporaire nie enfin, les droits des parties civiles.

Votre rapporteur attire, quant à lui, l'attention sur le fait qu'il y a lieu de veiller à ce qu'aucun vide juridique n'existe entre l'expiration de l'application de la loi temporaire et l'adoption des nouvelles propositions, actuellement en discussion au sein de votre commission.

Un membre évoque le problème qui a été rencontré par la dernière commission spéciale (article 103 de la Constitution) et qui concerne le type de dossier qui doit être envoyé par le procureur général près la Cour de cassation à la Chambre (Doc. n° 1303/1). Ce problème devrait être rencontré par le Règlement de la Chambre.

L'article 4, § 1er, de la loi temporaire dispose ce qui suit :

«Quand l'instruction est complète, le conseiller à la Cour de cassation visé à l'article 2, § 2, communique son dossier au procureur général près la Cour de cassation, qui le transmet à la Chambre des représentants accompagné de son réquisitoire.»

Die overzending van het dossier kan dus gebeuren door het hele dossier daadwerkelijk aan de Kamer te bezorgen of door te vermelden dat het volledige dossier ter beschikking ligt van alle volksvertegenwoordigers.

III. ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING EN STEMMINGEN

Artikel 1

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt. Het wordt eenparig aangenomen.

Art. 1bis (nieuw)

De heer Reynders dient amendement nr. 2 in, dat ertoe strekt te preciseren dat de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie zijn dossier enkel aan de Kamer verzendt als hij van oordeel is dat de minister in beschuldiging moet worden gesteld (Stuk nr. 1309/2).

De rapporteur wijst erop dat tijdens de jongste bijzondere commissie onzekerheden zijn opgedoken over de strekking van de tijdelijke wet.

De procureur-generaal heeft bij die gelegenheid meegedeeld dat de wet in die zin is uitgelegd dat, in geval er terzake onvoldoende gegevens zijn, de procureur-generaal een dossier mag seponeren zonder de Kamer van volksvertegenwoordigers te adriëren (Stuk nr. 1303/1, blz. 6).

In verband met die verklaring dienen volgens uw rapporteur verschillende gegevens in overweging te worden genomen.

De wet heeft in de eerste plaats tot doel te voorkomen dat ruchtbaarheid wordt gegeven aan een dossier dat onvoldoende gegevens bevat.

Anderzijds bepaalt artikel 4 van de wet dat de procureur-generaal voor de Kamer moet verschijnen om hetzij de inbeschuldigingstelling, hetzij de buitenvervolgstelling te vorderen.

Ten slotte wordt in de parlementaire voorbereiding en in het advies van de Raad van State gesteld dat dient te worden verwezen naar het gemeen recht, volgens hetwelk de procureur-generaal, wanneer hij van mening is dat het dossier onvoldoende gegevens bevat, vraagt dat de raadkamer de buitenvervolgstelling uitspreekt.

Rekening houdend met die verschillende gegevens, stelt hij voor dat het amendement zou worden aangenomen en dat zo een einde zou worden gemaakt aan die onzekerheid.

Een lid is van oordeel dat de tekst van artikel 4 uitdrukkelijk bepaalt dat de procureur-generaal voor de Kamer moet verschijnen om hetzij de verwijzing,

Cette transmission du dossier peut dès lors se faire sous la forme «physique» de l'ensemble du dossier ou avec la mention que l'ensemble du dossier est à la disposition de tous les députés.

III. DISCUSSION DES ARTICLES ET VOTES

Art. 1er

Cet article ne donne lieu à aucune observation et est adopté à l'unanimité.

Art. 1er bis (nouveau)

M. Reynders dépose un amendement n° 2 qui vise à préciser que le procureur général près la Cour de cassation transmet uniquement son dossier à la Chambre s'il estime qu'il y a lieu de mettre le ministre en accusation (Doc. n° 1309/2).

Votre rapporteur rappelle que lors de la dernière commission spéciale, des incertitudes sont apparues quant à la portée de la loi temporaire.

A cette occasion, le procureur général a précisé que la loi avait été interprétée en ce sens qu'en cas d'absence d'éléments suffisants, le procureur général pouvait classer sans suite un dossier sans saisir la Chambre des représentants (Doc. n° 1303/1, p.6).

Devant cette déclaration, votre rapporteur estime que différents éléments doivent être pris en considération.

La ratio legis de la loi veut tout d'abord qu'on essaie d'éviter qu'une publicité soit donnée à un dossier qui ne contient pas d'éléments suffisants.

D'un autre côté, le texte de l'article 4 de la loi prévoit que le procureur général doit venir devant la Chambre soit pour requérir la mise en accusation soit pour requérir le non-lieu.

Enfin, les travaux parlementaires et l'avis que le Conseil d'Etat a été amené à donner, précisent qu'il y a lieu de se référer au droit commun. En droit commun, si le procureur du Roi est d'avis que le dossier ne comporte pas d'éléments suffisants, il demande que la chambre du conseil prononce le non-lieu.

Suite à ces différents éléments, il propose qu'un terme soit mis à cette incertitude par l'adoption de l'amendement.

Un membre considère que le texte de l'article 4 prévoit explicitement que le procureur général doit venir devant la Chambre pour demander soit le ren-

hetzij de buitenvervolginstelling te vragen. Daarover kan er geen discussie zijn.

Op dit ogenblik is er geen zekerheid over de rol van de Kamer in die aangelegenheid. In dit verband dienen de verschillende standpunten te worden onderzocht die ter gelegenheid van de jongste bijzondere commissie werden ingenomen (Stuk nr. 1303, blz. 9 en volgende).

Een ander lid wijst erop dat zijn fractie altijd tegen die tijdelijke wet gekant is geweest. Hij heeft het standpunt voorgestaan dat de Kamer zo laat mogelijk in de procedure moet tussenkomen.

Hij vestigt tevens de aandacht op het feit dat terzake een zo groot mogelijke gelijklopendheid moet bestaan tussen de procedure voor de parlementsleden en die voor de ministers.

Een derde spreker merkt op dat het dossier volgens het gemeen recht enkel door de raadkamer kan worden afgesloten wanneer een onderzoeksrechter is aangewezen en de procureur des Konings hetzij de buitenvervolginstelling, hetzij de verwijzing naar het gerecht heeft gevorderd. Zou men, wat de ministers betreft, niet kunnen besluiten dat de toestemming van de Kamer niet meer vereist is wanneer de procureur-generaal de buitenvervolginstelling vordert, aangezien hij dan tegen de minister niets meer vordert?

Een lid verwijst naar de verklaringen van procureur-generaal Liekendaal in de bijzondere commissie en aanvaardt dat zij de klachten die ze ontvangt kan seponeren zolang enkel daden van opsporingsonderzoek zijn gesteld.

Zodra zij van mening is dat de klacht gegrond is en zodra een raadsheer-onderzoeker is aangewezen, moet zij voor de Kamer van volksvertegenwoordigers verschijnen wanneer het onderzoek voltooid is.

De eerste minister is het eens met die laatste interpretatie die trouwens voortvloeit uit de tekst van de wet. De procureur-generaal moet naar de Kamer komen, zowel voor een buitenvervolginstelling als voor een verwijzing.

Bij het Hof van Cassatie bestaat er blijkbaar een andere interpretatie, volgens welke de procureur-generaal kan seponeren na een gerechtelijk onderzoek. Volgens de eerste minister kan dit niet gelijkgesteld worden met een buitenvervolginstelling, vermits die wordt uitgesproken door een onderzoeksgerecht.

De vraag is of die handelwijze in de wet moet worden opgenomen. In het amendement wordt eigenlijk gezegd dat men enkel voor een inbeschuldigingstelling naar de Kamer moet komen.

In dit geval wordt de procureur-generaal er niet meer toe verplicht voor de Kamer te komen met een vordering tot buitenvervolginstelling. Uit het ver-

voit soit le non-lieu. Aucune discussion ne peut avoir lieu à cet égard.

Cela étant, il n'existe actuellement pas de certitude quant au rôle de la Chambre en cette matière. Il y a lieu à ce propos, de consulter les différentes positions qui se sont exprimées lors de la dernière commission spéciale (Doc. n° 1303, p. 9 et suivantes).

Un autre membre rappelle que son groupe a toujours été opposé à cette loi temporaire.

Il a défendu l'idée que la Chambre devait intervenir le plus tard possible dans la procédure.

Il attire également l'attention sur le fait que le plus grand parallélisme possible doit exister en cette matière entre les parlementaires et les ministres.

Un troisième intervenant fait observer qu'en droit commun, si un juge d'instruction a été désigné, ce dossier ne peut être clôturé que par la chambre du conseil, le procureur du Roi ayant requis soit le non-lieu, soit le renvoi devant la juridiction. En ce qui concerne les ministres, lorsque le procureur général requiert le non-lieu, ne pourrait-on affirmer que l'autorisation de la Chambre n'est plus nécessaire puisqu'il ne requiert plus rien contre le ministre?

Un membre évoquant les déclarations de Mme Liekendaal, procureur général, en commission spéciale, admet qu'elle puisse classer sans suite les plaintes qu'elle reçoit tant que des actes d'information ont seuls été posés.

A partir du moment où elle estime que la plainte est sérieuse et qu'un conseiller instructeur est désigné, elle doit, lorsque l'instruction est complète, venir devant la Chambre des représentants.

Le premier ministre partage cette dernière interprétation, qui découle d'ailleurs du texte de la loi. Le procureur général doit se rendre devant la Chambre, tant pour un non-lieu que pour un renvoi.

C'est manifestement une autre interprétation qui prévaut à la Cour de cassation, interprétation selon laquelle le procureur général peut classer sans suite après une instruction judiciaire. Le premier ministre estime que ce classement sans suite ne peut être assimilé à un non-lieu, puisque celui-ci est prononcé par une juridiction d'instruction.

La question est de savoir si cette procédure doit être inscrite dans la loi. L'amendement prévoit en fait que la présence devant la Chambre n'est nécessaire que pour la mise en accusation.

En ce cas, on n'oblige plus le procureur général à venir devant la Chambre avec un réquisitoire de non-lieu. De la lecture du rapport de la dernière commis-

slag van de jongste bijzondere commissie blijkt dat de minister van Justitie de voorkeur geeft aan de geheimhouding boven een strikte uitlegging van de wet.

Een lid is van oordeel dat het amendement overbodig is omdat in geen enkele straf is voorzien wanneer de procureur-generaal niet voor de Kamer verschijnt als het onderzoek afgesloten is.

De eerste minister stelt eveneens vast dat in het gemeen recht geen enkele termijn is vastgesteld binnen welke het parket voor de raadkamer moet vorderen. Dit is eigenlijk wat hier is gebeurd : de procureur-generaal vordert niet en sluit dus in feite het dossier niet af.

Een lid kan met die interpretatie niet akkoord gaan omdat zij inhoudt dat de wet niet zou worden gewijzigd. Het lijkt hem beter de huidige handelwijze van het Hof van Cassatie, dat de rechten van de burgerlijke partijen weliswaar niet erkent, op te nemen in de wet.

Een ander lid merkt op dat het probleem een illustratie is van de evenwichtsoefening tussen de drie machten. Zal men aan de procureur-generaal de bevoegdheid laten om:

— hetzij te seponeren door het bij een opsporingsonderzoek te laten;

— hetzij een gerechtelijk onderzoek te vragen en daarna voor de Kamer te komen om hetzij de buitenvervolginstelling, hetzij de inbeschuldigingstelling te vorderen (art. 4);

— hetzij een gerechtelijk onderzoek te vragen en het dossier vervolgens alleen te seponeren indien het aan gegevens ontbreekt, ofwel, als er ernstige aanwijzingen bestaan, voor de Kamer te komen om de inbeschuldigingstelling te vorderen (amendement nr. 2) ?

De indiener van het amendement verduidelijkt dat zijn amendement de regeling wil vereenvoudigen. Het beoogt de interpretatie van de minister van Justitie, voor wie het beginsel van het vertrouwelijk karakter primeert, in de wet vast te leggen.

Hij blijft ervan overtuigd dat deze interpretatie strijdig is met de letter van de wet, maar wel volkomen strookt met de wil van de wetgever.

Een lid merkt op dat de raadsheer-onderzoeker die dwangmaatregelen wil nemen, daarvoor de instemming van een college van drie raadsheren nodig heeft (art. 3).

Wordt het amendement aangenomen, dan wordt de keuze om zich al dan niet tot de Kamer te wenden, uitsluitend aan de procureur-generaal overgelaten.

De eerste minister geeft toe dat, indien uitsluitend de procureur-generaal daarvoor bevoegd wordt, zulks in het belang is van de minister, want op die manier wordt het vertrouwelijke karakter veilig gesteld.

sion spéciale, il ressort que le ministre de la Justice a donné une préférence à la discrétion sur une interprétation stricte de la loi.

Un membre est d'avis que l'amendement est superflu car aucune sanction n'est entachée au fait que lorsque l'instruction est complète, le procureur général ne vient pas devant la Chambre.

Le premier ministre constate également qu'en droit commun, aucun délai n'est fixé pour le parquet pour requérir devant la chambre du conseil. C'est en réalité ce qui s'est produit en l'occurrence : le procureur général ne requiert pas et ne clôture donc en fait pas ce dernier.

Un membre ne peut partager cette interprétation qui signifierait qu'on ne modifierait pas la loi. Il lui semble plus correct d'insérer dans la loi la pratique suivie actuellement par la Cour de cassation qui en outre, nie les droits des parties civiles.

Un autre membre observe que ce problème est une illustration du jeu d'équilibre entre les trois pouvoirs. Va-t-on laisser au procureur général le pouvoir de choisir entre :

— soit classer sans suite en se limitant à des actes d'information ;

— soit demander une instruction et à l'issue de celle-ci, venir devant la Chambre pour requérir soit le non-lieu, soit la mise en accusation (art. 4) ;

— soit demander une instruction et à l'issue de celle-ci, classer seul sans suite en cas d'absence d'éléments ou venir devant la Chambre pour requérir la mise en accusation en cas d'indices sérieux (amendement n° 2) ?

L'auteur de l'amendement précise que son amendement vise à simplifier le système. Il confirme dans la loi l'interprétation qui a été donnée par le ministre de la Justice et qui privilégie le principe de la confidentialité.

Il reste convaincu que cette interprétation est contraire au texte de la loi mais entièrement conforme à la volonté du législateur.

Un membre fait remarquer que le conseiller instructeur qui souhaite prendre des mesures de contrainte doit avoir l'accord d'un collège de trois conseillers (art. 3).

En cas d'adoption de l'amendement, on laisse au procureur général, seul, le pouvoir de décider d'aller ou non devant la Chambre.

Le premier ministre reconnaît que si ce pouvoir est laissé au seul procureur général, c'est dans l'intérêt du ministre vu que la confidentialité est ainsi sauvegardée.

Hetzelfde lid kan enkel aanvaarden dat een dergelijke bevoegdheid aan de procureur-generaal wordt toegekend, indien de instemming van een college van drie magistraten vereist is.

Een ander lid vindt dat dit amendement eerst grondig moet worden overwogen omdat het afwijkt van het gemene recht. Het biedt de procureur-generaal immers de mogelijkheid na een gerechtelijk onderzoek eigenmachtig te beslissen om het dossier te seponeren of de inbeschuldigingstelling te vorderen.

Dit amendement heeft voorts tot gevolg dat geen buitenvervolginstelling meer kan worden uitgesproken. Het lid pleit er dan ook voor dat het amendement zou worden verworpen omdat het iedere controle op de bevoegdheid van de procureur-generaal onmogelijk maakt. De beginselen van de rechtsstaat moeten in acht worden genomen. De wet wil dat, in geval een gerechtelijk onderzoek werd gevraagd, de procureur-generaal zich tot de Kamer richt om de buitenvervolginstelling of de inbeschuldigingstelling te vragen. De rechtsstaat is belangrijker dan de discretie.

Nu de traagheid van het parket voortdurend aan de kaak wordt gesteld, kan de spreker niet akkoord gaan met de eerste minister die het niet nodig acht aan de procureur-generaal een termijn op te leggen waarbinnen hij zich tot de Kamer van Volksvertegenwoordigers moet wenden.

Uw rapporteur herinnert eraan dat de *ratio legis* van de tijdelijke wet wou dat zo weinig mogelijk zaken voor de Kamer van volksvertegenwoordigers zouden worden gebracht. Hij deelt niettemin de zienswijze van een vorige spreker die erop wijst dat de verdediging in het gemene recht, en meer bepaald voor de raadkamer, recht heeft op een in aanwezigheid van de burgerlijke partijen uitgesproken vonnis. De rechtbank moet daartoe haar instemming verlenen. In het raam van een tijdelijke wet lijkt het hem moeilijk te bepalen dat de procureur-generaal in zijn eentje kan beslissen over een dossier waarbij onderzoeksdaaden werden verricht.

De eerste minister verdedigt het amendement niet, aangezien de huidige feitelijke toestand voor hem geen probleem vormt.

Het feit dat Mevrouw Liekendael bevestigd heeft dat zij een dossier geseponereerd heeft, belet haar niet de Kamer te komen vragen in dat dossier de buitenvervolginstelling uit te spreken.

Een lid verklaart dat het tegen dit amendement zal stemmen omdat het in het belang van de minister is in het openbaar en definitief van iedere verdenking te worden gezuiverd.

Le même membre fait valoir qu'il peut admettre qu'un tel pouvoir soit accordé au procureur général que moyennant l'accord d'un collège de trois magistrats.

Un autre membre est d'avis que cet amendement doit être mûrement réfléchi car il déroge au droit commun. Il laisse en effet à la décision arbitraire du procureur général, après une instruction, de classer sans suite ou de demander la mise en accusation. Cet amendement a en outre, comme conséquence qu'un non-lieu ne peut plus être prononcé.

Il se prononce dès lors pour le rejet de l'amendement qui n'offre aucun contrôle sur le pouvoir du procureur général. Il faut respecter les principes d'un état de droit. Dans le cas où une instruction a été demandée, la loi exige que le procureur général s'adresse à la Chambre pour demander le non-lieu ou la mise en accusation. L'état de droit prime sur la discrétion.

Enfin, à une époque où on ne cesse de dénoncer les lenteurs du parquet, il ne peut admettre le raisonnement du premier ministre selon lequel aucun délai n'est fixé pour le procureur général pour venir devant la Chambre des représentants.

Votre rapporteur rappelle que la *ratio legis* de la loi temporaire voulait que le moins d'affaires possible viennent devant la Chambre des représentants. Cela étant, il partage l'argumentation d'un précédent orateur selon laquelle en droit commun, et plus particulièrement, en chambre du conseil, la défense a le droit d'avoir un jugement en présence des parties civiles. La sanction d'un tribunal est prévue. Dans le cadre d'une loi temporaire, il lui paraît difficile d'affirmer que le procureur général peut seul décider sur un dossier où des actes d'instruction ont été accomplis.

Le premier ministre ne défend pas cet amendement vu qu'il n'a pas de problème avec l'actuelle situation de fait.

Même si Mme Liekendael a affirmé qu'elle avait classé sans suite un dossier, rien ne l'empêche de venir demander pour ce dossier qu'un non-lieu soit prononcé par la Chambre.

Un membre déclare qu'il votera contre cet amendement car il est de l'intérêt du ministre d'être publiquement et définitivement lavé de tout soupçon.

Een ander lid merkt op dat een dergelijke redenering niet overeenstemt met de wens van de wetgever, die een grote mate van discretie wenste.

De eerste minister is van oordeel dat die redenering moet worden genuanceerd. Zijn er lekken tijdens het gerechtelijk onderzoek zelf, dan kan het in het belang van de minister zijn dat iedere verdenking officieel van hem wordt weggenomen. Zijn er geen lekken, dan heeft de minister er alle belang bij dat de procureur-generaal het dossier in alle discretie kan sponeren.

Bijgevolg is hij er voorstander van dat de wet wordt gehandhaafd, die stelt dat de procureur-generaal zich tot de Kamer wendt om haar te verzoeken de minister in beschuldiging of buiten vervolging te stellen. Tegelijk moet men vaststellen dat er voor het indienen van het verzoek, geen termijn is vastgesteld.

Een lid merkt op dat toen mevrouw Liekendael in de bijzondere commissie heeft verklaard dat zij een dossier had geseponeerd, zulks voor haar de buitenvervolginstelling inhield.

De eerste minister preciseert dat wanneer een raadsheer-onderzoeker wordt aangewezen, alleen de Kamer van volksvertegenwoordigers een buitenvervolginstelling kan vaststellen. Zolang de procureur-generaal zich niet tot de Kamer heeft gewend, kan geen buitenvervolginstelling hebben plaatsgevonden. De procureur-generaal kan dus, indien hij niet de inbeschuldigingstelling wil vragen, hetzij niets doen, hetzij een buitenvervolginstelling vragen. Alleen echter een buitenvervolginstelling is een beslissing met kracht van gewijsde.

De indiener van het amendement kan zich in die interpretatie vinden. De wettekst is duidelijk maar stemt niet met de wens van de wetgever overeen.

Zijn amendement strekt er bijgevolg toe die toestand uit te klaren.

Op grond van de door de minister van Justitie gegeven interpretatie is de procureur-generaal ervan uitgegaan dat het niet noodzakelijk is voor de Kamer te verschijnen en die assemblee om de buitenvervolginstelling te verzoeken, en heeft zij de zaak volgens haar eigen bewoordingen geseponeerd. Luidens de zonet door de eerste minister gegeven interpretatie moet de procureur-generaal zich tot de Kamer wenden om een buitenvervolginstelling te vragen. De procureur-generaal behoudt evenwel de keuze: er ofwel van uitgaan dat het gerechtelijk onderzoek afgerond is en zich tot de Kamer wenden, ofwel oordelen dat het gerechtelijk onderzoek niet echt beëindigd is, en ervan uitgaan dat het dossier ooit opnieuw kan worden geopend.

Un autre membre fait remarquer qu'un tel raisonnement ne correspond pas à la volonté du législateur qui souhaitait une grande discrétion.

Le premier ministre estime qu'il y a lieu de nuancer ce raisonnement. En cas de fuites pendant l'instruction, il peut être de l'intérêt du ministre d'être officiellement lavé de tout soupçon. En cas d'absence de fuites, le ministre a tout intérêt à ce que le procureur général puisse discrètement classer sans suite.

En conséquence, il se prononce pour le maintien de la loi qui veut que le procureur général s'adresse à la Chambre pour demander soit la mise en accusation soit le non-lieu. Il faut par ailleurs constater que la formulation de cette demande n'est assortie d'aucun délai.

Un membre fait remarquer que lorsqu'en commission spéciale, Mme Liekendael avait déclaré qu'elle avait classé sans suite un dossier, ce classement correspondait pour elle à un non-lieu.

Le premier ministre précise que si un conseiller instructeur a été désigné, le non-lieu ne peut être constaté que par la Chambre des représentants. Tant que le procureur général ne s'est pas adressé à la Chambre, aucun non-lieu ne peut être intervenu. Lorsqu'il ne veut pas demander la mise en accusation, le procureur général peut donc soit ne rien faire, soit demander le non-lieu. Toutefois, seul le non-lieu a force de chose jugée.

L'auteur de l'amendement peut marquer son accord avec cette interprétation. Le texte de la loi est clair mais ne correspond pas à la volonté du législateur.

Son amendement vise dès lors à clarifier cette situation.

Sur base de l'interprétation donnée par le ministre de la Justice, le procureur général a considéré qu'il n'est pas nécessaire de venir devant la Chambre pour demander un non-lieu et a, selon ses termes, classé sans suite. Selon l'interprétation que le premier ministre vient de donner, le procureur général doit venir devant la Chambre pour requérir le non-lieu. Un choix lui est cependant laissé : soit il considère que l'instruction est terminée et il vient devant la Chambre, soit il considère que l'instruction n'est pas vraiment terminée et estime qu'un jour, on pourra réouvrir ce dossier.

De laatste interpretatie, die indruist tegen die van de minister van Justitie, heeft tot gevolg dat een dossier waarover men nooit heeft horen praten, maar waarvoor een gerechtelijk onderzoek werd gevraagd, voortaan via de Kamer van volksvertegenwoordigers zal moeten worden afgehandeld.

Amendement nr. 2 van de heer Reynders wordt verworpen met 8 tegen 2 stemmen en 1 onthouding.

*
* *

Uw rapporteur dient amendement nr. 6 in, dat er toe strekt in de Nederlandse tekst van artikel 4, §1, het woord «verslag» te vervangen door het woord «dossier» (Stuk nr. 1309/2). Het amendement heeft als enige doel de Franse en Nederlandse tekst met elkaar in overeenstemming te brengen.

De heer Bourgeois dient amendement nr. 7 in, eveneens met de bedoeling de formulering van artikel 4, §1, te verbeteren. (Stuk nr 1309/2)

De eerste minister vraagt dat het voorstel zich er toe zou beperken de tijdelijke wet te verlengen, en dat men niet te lang zou blijven stilstaan bij redactionele nuances.

De twee amendementen (nrs 6 en 7) worden achtereenvolgens verworpen met 8 tegen 2 stemmen en 1 onthouding.

Art. 1ter (nieuw)

De heer Reynders dient amendement nr. 3 in, dat er toe strekt artikel 4, §2, van de tijdelijke wet aan te vullen met de precisering dat de procedure op tegenpraak plaatsvindt (Stuk nr 1309/2).

Overeenkomstig het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden dient een en ander in de wet te worden vermeld. In de praktijk komt het de Kamer toe het begrip «op tegenpraak» nader te omschrijven.

Een lid is van oordeel dat dit amendement onaanvaardbaar is in een stelsel van scheiding der machten. De Kamer van volksvertegenwoordigers is een politieke instantie die over haar eigen procedures moet kunnen blijven beslissen.

In de ogen van *de eerste minister* vervult de Kamer, op basis van het huidige artikel 103 van de Grondwet, de rol van een kamer van inbeschuldigingstelling. Het amendement is daarvan de neerslag. Bijgevolg dient een aantal rechtsregels te worden toegepast.

De indiener van het amendement merkt op dat de

Cette dernière interprétation, qui va à l'encontre de celle donnée par le ministre de la Justice, a pour conséquence qu'un dossier dont on a jamais entendu parler mais pour lequel une instruction a été demandée, va devoir venir devant la Chambre des représentants.

L'amendement n° 2 de M. Reynders est rejeté par 8 voix contre 2 et une abstention.

*
* *

Votre rapporteur présente un amendement n° 6 qui tend à remplacer dans le texte néerlandais de l'article 4, § 1, le mot «verslag» par le mot «dossier» (Doc. n° 1309/2). L'amendement vise uniquement à mettre en conformité les textes français et néerlandais.

M. Bourgeois dépose un amendement n° 7 qui tend également à améliorer la rédaction de l'article 4, § 1. (Doc. n° 1309/2).

Le premier ministre demande que la proposition se limite à la prorogation de la loi temporaire sans s'attarder à des finesses rédactionnelles.

Ces deux amendements n°s 6 et 7 sont successivement rejetés par 8 voix contre 2 et une abstention.

Art. 1er ter (nouveau)

M. Reynders présente un amendement n° 3 qui tend à préciser à l'article 4, § 2, de la loi temporaire que la procédure se déroule de manière contradictoire (Doc. n° 1309/2).

Conformément à la Convention européenne de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, il y a lieu de l'indiquer dans la loi. En pratique, il appartient à la Chambre de préciser la notion de «contradictoire».

Un membre est d'avis que cet amendement est inconcevable dans un système de séparation des pouvoirs. La Chambre des représentants est une instance politique qui doit rester maître de sa procédure.

Pour le *premier ministre*, l'actuel article 103 de la Constitution a pour conséquence que la Chambre joue le rôle d'une chambre des mises en accusation. L'amendement traduit ce rôle. En conséquence, un certain nombre de règles juridiques doivent trouver à s'appliquer.

L'auteur de l'amendement fait observer que la com-

bijzondere commissie tot het besluit is gekomen dat het om een procedure op tegenspraak ging aangezien alle ingediende stukken systematisch werden uitgewisseld. De bijzondere commissie, die niet bij wet is opgericht, kreeg door de Kamer een voorbereidende rol toebedeeld. Tijdens de bespreking in voltallige vergadering zou het logisch zijn dat men te werk gaat in aanwezigheid van alle partijen, zoals dat ook in de raadkamer gebeurt. Dat impliceert niet dat de procureur-generaal en de verdediging, vergezeld van haar advocaten, de beraadslagingen mogen bijwonen. Gelet daarop valt een aantal beperkingen weg wanneer een fractie van oordeel is dat de Kamer alleen maar optreedt met politieke bedoelingen. Tevens verklaart dat de houding van die fractie bij het afsluiten van de werkzaamheden van de bijzondere commissie.

Een ander lid vindt het amendement overbodig, te meer daar een aantal zaken nog hangende zijn. De verdediging zou kunnen aanvoeren dat zij niet over bepaalde waarborgen heeft kunnen beschikken.

De eerste minister stelt vast dat *de facto* een procedure op tegenspraak werd ingevoerd. In de bijzondere commissie komt de bespreking op tegenspraak tot stand door het achtereenvolgend horen van de procureur-generaal en de minister, alsook door het uitwisselen van de ingediende stukken.

Het feit dat de verdediging wordt uitgenodigd de plenaire vergadering bij te wonen, is eveneens een bewijs van het feit dat de procedure op tegenspraak verloopt.

Een vorige spreker geeft weliswaar toe dat de Kamer, net als de raadkamer, als filter fungeert, maar blijft bij zijn mening dat de volksvertegenwoordigers politici zijn, en geen rechters. In het omgekeerde geval zouden ze, net als de magistraten, onderworpen zijn aan alle wrakings- en gewettigde verdenkingsgronden. Bijgevolg blijft de Kamer ter zake een louter politieke instelling.

De eerste minister vindt dat de volksvertegenwoordigers noch rechters zijn, noch politici in de klassieke zin van het woord.

Hij stelt voor het amendement niet aan te nemen en te bevestigen dat de werkwijze van de Kamer inhoudt dat ze een procedure op tegenspraak heeft ingesteld.

Uw rapporteur is van mening dat de procedure op tegenspraak betrekking heeft op de eigenlijke rol van de Kamer. In de bijzondere commissie onderscheiden zich twee strekkingen: enerzijds zijn er zij die aansturen op een strikt parallelisme met het gerecht waarnaar de zaak is verwezen, en anderzijds zij die beweren dat alleen een marginale controle mogelijk is.

mission spéciale a considéré qu'il y avait une procédure contradictoire par l'échange systématique de toutes les pièces déposées. La commission spéciale dont l'existence ne se retrouve pas dans la loi s'est vue confier un rôle préparatoire par la Chambre. En séance plénière, il serait logique qu'on procède en présence de toutes les parties comme en chambre du conseil. Ceci ne signifie pas que le procureur général et la défense accompagnée de ses conseils puissent être présents lors de la délibération. Cela étant, si un groupe considère que la Chambre intervient seulement dans un cadre politique, cela enlève une série de contraintes et explique aussi l'attitude de ce groupe à la fin des travaux de la commission spéciale.

Un autre membre estime que l'amendement est superflu d'autant plus que des affaires sont encore pendantes. La défense pourrait invoquer le fait qu'elle n'a pas eu certaines garanties.

Le premier ministre constate que *de facto* la procédure mise en place est contradictoire. En commission spéciale, le débat contradictoire est organisé par l'audition successive du procureur général et du ministre et par l'échange des pièces déposées.

En séance plénière, le fait que la défense soit invitée à venir répond aussi au caractère contradictoire de la procédure.

Tout en reconnaissant que la Chambre joue un rôle de filtre comme la chambre du conseil, *un précédent orateur* confirme son opinion selon laquelle les députés ne sont pas des juges mais des politiques. Dans le cas contraire, ils seraient soumis à toutes les causes de récusation et de suspicion légitime, comme les magistrats. La Chambre reste dès lors en cette matière une instance purement politique.

Le premier ministre considère que les députés ne sont pas des juges mais ne sont pas non plus purement des politiques dans le sens classique du mot.

Il propose de ne pas retenir l'amendement et d'affirmer que la manière dont la Chambre travaille signifie qu'elle a mis en place une procédure contradictoire.

Votre rapporteur est d'avis que la contradiction porte sur le rôle même de la Chambre. Deux tendances se sont exprimées au sein de la commission spéciale. Il y a d'une part ceux qui disent qu'il faut établir un strict parallélisme avec la juridiction de renvoi et d'autre part, ceux qui affirment que seul un contrôle marginal est possible.

De leden van de bijzondere commissie zijn van oordeel dat «de *bijzondere commissie maximaal alle bevoegdheden van een onderzoeksgerecht mag uitoefenen, zonder dat ze al die bevoegdheden ook daadwerkelijk moet uitoefenen. Diezelfde regeling geldt ook voor de procedure, maar de bijzondere commissie moet de problemen geval per geval behandelen, zonder dat zulks haar beslissingsbevoegdheid in het gedrang brengt.*» (Stuk nr 1303/1, blz. 11).

Een lid stipt aan dat hij tegen het amendement zal stemmen omdat de gevolgde procedure altijd al op tegenspraak is verlopen.

De heer Reynders trekt amendement nr 3 in, aangezien de door de Kamer gevolgde procedure traditioneel op tegenspraak is verlopen.

*
* *

De heer Bourgeois dient amendement nr 5 in, dat ertoe strekt te bewerkstelligen dat de burgerlijke partij eveneens door de Kamer van volksvertegenwoordigers wordt gehoord (Stuk nr 1309/2). De indiener preciseert dat hun aanwezigheid vereist is op grond van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden.

Dit amendement wordt verworpen met 8 tegen 1 stem en 2 onthoudingen.

Art.2

Uw rapporteur dient amendement nr 1 in, dat ertoe strekt de voorgestelde verlengingstermijn terug te brengen van zes naar drie maanden (Stuk nr 1309/2).

De indiener herinnert eraan dat toen de Kamer de tijdelijke wet heeft aangenomen, zij ervan was uitgegaan dat een termijn van een jaar ruim voldoende zou zijn om een definitieve hervorming door te voeren. Vandaag stelt ze vast dat zulks niet mogelijk is geweest.

Gelet op de huidige voortgang van de werkzaamheden, lijkt een verlenging van drie maanden voldoende.

De heer Reynders dient amendement nr 4 in, dat ertoe strekt de tijdelijke wet te verlengen tot 31 december 1999 (Stuk nr 1309/2).

De indiener geeft een symbolische waarde aan die verlenging, die tot na de volgende parlementsverkiezingen loopt.

Verscheidene leden stippen aan dat de voorgestelde verlenging van zes maanden een redelijke termijn is.

Les membres de la commission spéciale ont été d'avis qu'elle «*peut exercer au maximum toutes les compétences d'une juridiction d'instruction sans nécessairement devoir faire usage de toutes ces compétences. La même analogie s'applique en matière de procédure mais il appartient à la commission de régler les incidents cas par cas sans que cela ne limite ses possibilités de décisions*» (Doc. n° 1303/1, p.11).

Un membre annonce qu'il votera contre cet amendement étant donné que la procédure suivie a toujours été contradictoire.

M. Reynders retire son amendement n° 3 étant entendu que la procédure suivie par la Chambre a traditionnellement été contradictoire.

*
* *

M. Bourgeois dépose un amendement n° 5 qui tend à ce que les parties civiles soient également entendues par la Chambre des représentants (Doc. n° 1309/2). L'auteur précise que leur présence est requise par la Convention européenne de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales.

Cet amendement est rejeté par 8 voix contre une et 2 abstentions.

Art. 2

Votre rapporteur présente un amendement n° 1 qui vise à restreindre de six à trois mois le délai de prolongation proposé (Doc. n° 1309/2).

L'auteur rappelle que lors de l'adoption de la loi temporaire, on avait estimé que le délai d'un an était largement suffisant pour permettre l'adoption d'une réforme définitive.

On constate aujourd'hui que celle-ci n'a pas été possible. Vu le rythme actuel des travaux, une prolongation de trois mois lui paraît suffisante.

M. Reynders dépose quant à lui un amendement n° 4 qui tend à prolonger la loi temporaire jusqu'au 31 décembre 1999 (Doc. n° 1309/2).

L'auteur donne une valeur symbolique à cette prolongation qui va jusqu'après les prochaines élections législatives.

Plusieurs membres considèrent que la prolongation proposée de six mois constitue un délai raisonnable.

De amendementen nrs 1 en 4 worden achtereenvolgens verworpen met 9 tegen 1 stem en 1 onthouding.

Artikel 2 wordt aangenomen met 9 stemmen en 2 onthoudingen.

Art. 3

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt. Het wordt aangenomen met 9 stemmen 2 onthoudingen.

*
* *

Het gehele wetsvoorstel wordt aangenomen met 9 stemmen en 2 onthoudingen.

De rapporteur,

G. VERSNICK

De voorzitter,

N. de T'SERCLAES

Les amendements n°s 1 et 4 sont successivement rejetés par 9 voix contre une et une abstention.

L'article 2 est adopté par 9 voix et 2 abstentions.

Art. 3

Cet article ne donne lieu à aucune observation est adopté par 9 voix et 2 abstentions.

*
* *

L'ensemble de la proposition de loi est adopté par 9 voix et 2 abstentions.

Le rapporteur,

G. VERSNICK

La présidente,

N. de T'SERCLAES